

مکملروانی خوب شهری

از منظر نظریات شهرسازی

مؤلف

دکتر مجتبی (فیضیان)

دانشیار گروه شهرسازی - دانشکده هنر و معماری - دانشگاه تربیت مدرس

سید علی مسین پور

کارشناسی ارشد شهرسازی - دانشکده هنر و معماری - دانشگاه تربیت مدرس

انتشارات طمان/هله

ناشر تخصصی معماری و شهرسازی

- سرشناسه : رفیعیان، مجتبی، ۱۳۴۲ -
- عنوان و نام پدیدآور : حکمروانی خوب شهری از منظر نظریات شهرسازی/ مولفان مجتبی رفیعیان ، علی حسین پور.
- مشخصات نشر : تهران: طحان؛ هله، ۱۳۹۰.
- مشخصات ظاهری : ۱۵۰ص:، جدول ، نمودار؛ ۱۷×۲۱سم.
- شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۲۹۳۲-۳۹-۹
- یادداشت : کتابنامه.
- موضوع : شهرسازی
- موضوع : شهرداری
- شناسه افزوده : حسین پور، سیدعلی، ۱۳۶۴ -
- رده بندی کنگره : ۱۳۹۰/۱۷۴۸/۱۶۶HT
- رده بندی دیویی : ۱۲۱۶/۳۰۷
- شماره کتابشناسی ملی : ۳۴۶۲۲۰۸

حکمروانی خوب شهری

از منظر نظریات شهرسازی

مؤلف: مجتبی رفیعیان - سید علی حسین پور

ناشر: طحان ناشر همکار: هله

مدیر تولید: ابوالفضل جلاغلو

چاپ: پیام

صحافی: نوین

لیتوگرافی: آرماتسا

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۰

شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۹۳۲-۳۹-۹

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

تلفن‌های مرکز پخش انتشارات طحان: ۶۶۴۰۳۱۹۱ - ۶۶۴۰۳۲۰۸ - ۰۲۱

شماره همراه: ۰۹۱۲۱۹۸۵۶۱۷

فاکس: ۶۶۹۶۷۰۵۹

سید علی حسین پور

فارغ التحصیل دانشگاه تبریز در رشته مهندسی فضای سبز و فارغ التحصیل در رشته کارشناسی ارشد شهرسازی دانشکده هنر و معماری دانشگاه تربیت مدرس و در عین حال در دیگر مراکز آموزش عالی، مشغول تدریس دروس معماری و شهرسازی می باشد.

از افتخارات وی می توان به:

انتشار بیش از ۱۰ مقاله در زمینه معماری و شهرسازی و مشارکت در چندین طرح تحقیقاتی و پژوهشی را در کارنامه پژوهشی و تحقیقاتی دارد و در بیش از ۱۰ همایش و کنفرانس داخلی و بین المللی شرکت داشته است و در حال حاضر در شهرداری مشهد مشغول به فعالیت می باشد. ایشان تا بحال بیش از ۵ عنوان کتاب را به رشته تحریر درآورده اند که از آن جمله می توان به: ((سیاست های مدیریت شهری در کشورهای مختلف، رویکرد راهبردی - فراتحلیلی یکپارچگی شهری))، ((پیشگیری از جرم از طریق طراحی مسکن))، ((حکمرانی خوب شهری از منظر نظریات شهرسازی)) اشاره کرد. وی همچنین تالیف کتاب هایی با عنوان ((فضاهای عمومی شهری، از نظریه ها تا فلسفه اندیشی فضایی))، ((بازنگری راهبردی نظام مدیریت محلی ایران با رویکرد یکپارچگی شهری))، ((بازنگری راهبردی نظام مالی مدیریت محلی ایران)) را در دست اقدام دارد و ترجمه کتب: ((محیط زیست و توسعه اقتصاد محلی))، ((شهرهای قابل سکونت - منافع برنامه ریزی زیست محیطی شهری)) را به انجام رسانیده است که در حال تدوین برای انتشار است.

عمده ترین موضوعات تحقیقی و مطالعاتی مورد علاقه ایشان عبارتند از: مدیریت یکپارچه شهری، توسعه پایدار شهری،

حکمرانی خوب شهری، برنامه ریزی محیطی، و الگوهای اقتصاد پایدار شهری می باشد.

دکتر مجتبی رفیعیان

دانشیار گروه شهرسازی دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس است. وی دارای دکترای تخصصی در برنامه‌ریزی سیستم‌های شهری است و بالغ بر ۲۰ سال سابقه آموزش و پژوهش و انجام پروژه‌های حرفه‌ای در زمینه‌های مختلف برنامه‌ریزی شهری دارد.

از آثار ایشان می‌توان به:

((الگوهای تحلیلی تغییر کاربری زمین رویکرد نظری و مدل‌سازی))، ((روش‌های تحلیلی در برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای))، ((شهروندی و الگوهای برنامه‌ریزی مشارکتی))، ((مدیریت نوسازی شهری: 5 رویکردها، روندها و سیاست‌های اجرایی))، ((نوسازی لندن: پایداری، حکمرانی و برنامه‌ریزی))، ((روش‌ها و رویکردهای سنجش کیفیت محیط‌های مسکونی شهری))، اشاره نمود.

همچنین ایشان داور علمی مجلات پژوهشی هنرهای زیبا، مدرس علوم انسانی، برنامه‌ریزی و آمایش فضا، مجله بین‌المللی علوم مهندسی دانشگاه علم و صنعت، مدیریت شهری، باغ نظر و..... می‌باشند.

گسترش فزاینده شهر و شهرنشینی همراه با رویکردهای نوین در مدیریت شهری بر این نکته اشارت دارد که بایستی با نگاهی جدید به ساختار مدیریت شهری امکان بهبود کیفی زندگی را در شهرها فراهم آورد. این مهم با نگاهی به ساختار شهری به ویژه مناطق کلانشهری اهمیتی مضاعف می‌یابد که می‌بایست بهبود رفاه شهروندی را در قالب رویکردهایی نوین در حوزه مدیریت شهری فراهم کرد. التزام تدقیق در نظام مدیریت شهری و خاصه در حوزه کلانشهری از آن رو خود را می‌نمایاند که با نگاهی به وضع کلانشهرهای ایران و خاصه تهران می‌توان ناهمگونی و سطح نامطلوب کیفیت زندگی را در ساختار شهری مشاهده کرد که کاهش رفاه شهروندی و رضایتمندی اجتماعی را به همراه دارد. بر این اساس باید با تدقیق در ساز و کار مدیریت خوب شهری به آوایه مفاهیمی پرداخت که امکان تحقق اهداف مدیریت یک‌پارچه شهری را میسر می‌کند. در این راستا می‌توان با تدقیق در نظریات شهرسازی به تبیین اصول و راهکارهایی پرداخت که بهبود حوزه مدیریت شهری در جهت رسیدن به مدیریت خوب شهری به همراه دارد. تلاش این گفتار نیز بر این است تا با تدقیق در نظریات شهرسازی و مدیریت شهری و کمک از گزارشات تحلیلی در عرصه مدیریت شهری همچون گزارش بازنگری استراتژیک مدیریت اجرایی و تدوین سیاست‌های کلی ارتقای جایگاه مدیریت شهری، امکان بهره‌گیری از برخی دستاوردهای نوین در حوزه مدیریت یک‌پارچه شهری را فراهم گرداند امید است که کتاب حاضر، مورد توجه اربابان نظر و صاحبان اندیشه خاصه در حوزه علم شهرسازی و مدیریت شهری قرار گیرد.

در پایان مستدعی است که با ارائه نظرات و انتقادات سازنده خود، امکان بهبود و کاهش نقصان‌های موجود را فراهم گردانید.

محسنی رفیعیان، سید علی حسین پور

فهرست

۱) فصل اول: در باب نظریه ۱۱

(درآمد فصل، مدل، پارادایم (انگاره)، فرضیه، نظریه، نظریه سیستمی و شهر، بازخور، تاریخچه نظریه سیستمی، الف) تحولات دانشگاه MIT، کل‌گرایی اولیه، جزء‌گرایی، طبقه‌بندی سیستمی: الف - طبقه‌بندی رفتاری، ب - طبقه‌بندی بولدینگ، ج - طبقه‌بندی بر اساس هدفمندی سیستم و اجزاء)

۲) فصل دوم: مدیریت شهری ۴۱

(درآمد فصل، تعاریف مبانی و اهداف مدیریت شهری، وظایف مدیریت شهری، مدیریت شهری: تخصیص یا عقل سلیم، ارکان مدیریت شهری، الگوهای مدیریت کلانشهری، مدیریت تک سطحی مجزا، مدیریت تک سطحی ادغام شده، مدیریت شهری در مصر، همکاری‌های داوطلبانه و اختیاری، مدیریت دو سطحی، مدیریت شهری در ترکیه، ایجاد سازمان‌های فرامحلی جایگزین، اداره شهر از طریق کمیسیون‌ها، مدیریت شهری در آمریکا، سیستم اداره شهر توسط مدیر شهری، ارایه راهکارهای اجرایی در ایران، شناخت چالش‌های مدیریتی در ایران، ضرورت بازنگری نظام اداره منطقه کلانشهرها، زمینه‌های جهانی، ملاحظات مدیریتی در حوزه کلانشهری در ایران)

۳) فصل سوم: مولفه‌های تعریف‌پذیری حکمروایی خوب شهری ۶۱

(درآمد فصل، تفرق سیاسی و عملکردی، شهر و تعاریف، حومه و روستا، حوزه شهری، شهر گریزی، شبه شهرنشینی، روستاگریزی و روستاگرایی، تاریخ شهرنشینی، فرایند شهرنشینی، مفهوم شهروندی، مفهوم شهرنشینی، شهرگرایی، فرهنگ شهرنشینی، شهرنشینی و شهرداری نشینی، منطقه‌گرایی در اداره مناطق کلانشهری، مروری بر نظریات و دیدگاه‌های علمی در مورد مدیریت شهری، لزوم دیدگاه سیستمی در مدیریت شهری، کاربرد مفهوم یک‌پارچگی مدیریت سازمانی در مدیریت شهری، بررسی پیشینه مدیریت شهری در جهان، تاریخچه مدیریت شهری (UMP) در آسیا، تاریخچه مدیریت شهری در اروپا، برنامه مدیریت شهری سازمان ملل، شناخت ماهیت و انواع نظام‌های اداره و حکمروایی مناطق کلانشهری، تفرق سیاسی چالش اصلی در حکمروایی مناطق کلانشهری، تفرق سیاسی و عملکردی و تلاش برای منطقه‌گرایی، ماهیت و قلمرو عمل حکومت محلی، حکمروایی خوب شهری، اصول حکمروایی خوب شهری، جمع‌بندی و نتیجه‌گیری)

۴) فصل چهارم: نظریات در باب حکمروانی خوب شهری ۱۰۳

(سیر تحول مکاتب نظری مدیریت کلانشهری از اوایل قرن بیستم، دیدگاه‌های اوایل قرن بیستم در مدیریت کلانشهری، دیدگاه بعد از جنگ جهانی دوم در مدیریت کلانشهری، دیدگاه اصلاح طلبی، دیدگاه‌های اخیر در مدیریت کلانشهری یا

نومنطقه‌گرایی، بررسی دیدگاه‌ها و نظریات منعطف به مدیریت شهری، ماکس وبر و نظریه دیوان سالاری، برایان مک لالین و نظریه حاکمیت و مدیریت شهری، نظریه رکس و مور، نظریه پال، نظریه ریچارد تاردانیکو، دیدگاه مشارکتی و مردم سالاری در مدیریت شهری، نظریه صلاح‌الدین یل‌دیریم، نظریه مشارکت مردمی و نخبگان لیون فولکت، نظریه مشارکتی جان ترنر، نظریه مشارکتی جیمز میجلی، نظریه مشارکتی شری ارشتاین، نظریه مشارکتی اسکات دیوید سون، نظریه مشارکتی دیوید دریسکل، نظریه میاتجی‌گری، نظریه مربوط به حکومت حکمروایی، گونه‌شناسی حکومت محلی، انواع منطقه‌گرایی از دیدگاه همیلتون، انواع منطقه‌گرایی از دیدگاه سیبرت، انواع منطقه‌گرایی از دیدگاه والکر، انواع منطقه‌گرایی از دیدگاه هی وود، انواع منطقه‌گرایی از دیدگاه میلر، رویکردها و استراتژی‌های عمده در حکمروایی کلانشهری، رویکرد یک‌پارچه‌سازی، رویکرد چندلایه، رویکرد انجام وظایف هم پیوند، رویکرد شبکه‌های پیچیده، رویکرد انتخاب عمومی، برنامه‌ریزان برجسته عصر جدید، نظریه سرپاتریک گدس، نظریه سرابنزر هووارد، نظریه کلرانس اشتاین، نظریه سرپاتریک ایبرکرامبی، نظریه لوکوربوزیه، نظریات جدید اقتصادی - اجتماعی در مطالعات شهری، نظریات نوماکسی توسعه شهری، دیوید هاروی و توسعه شهری به مثابه توسعه سرمایه‌داری، دیدگاه نوماکسی و نقش برنامه‌ریزی شهری، مانوئل کاستلز و شهر مصرف جمعی)